

Λογοτεχνία 2006
Ενδεικτικές Απαντήσεις

A. Πολλοί μελετητές διαβλέπουν βιωματικά στοιχεία στο έργο του Παπαδιαμάντη. Επιγραμματικά αναφέρουμε τα παρακάτω στο απόσπασμα:

1. Πρωτοπρόσωπη αφήγηση.
2. Ο τόπος όπου διαδραματίζονται τα γεγονότα είναι η Σκιάθος, τόπος καταγωγής του συγγραφέα και η Αθήνα, μέρος όπου έζησε. Η Σκιάθος κυρίως διαφαίνεται στην αρχή του διηγήματος, όπου γίνεται αναφορά σε τοπωνύμια του νησιού αλλά και στο απόσπασμα προβάλλεται μέσα από την περιγραφή των φυσικών τοπίων της (« Συγχρόνως τότε,....κολπίσκου») ενώ η Αθήνα προβάλλεται μέσα από τη ζωή του ήρωα ως ενήλικα («Κ' εγώ...επόμενον!»)
3. Αγάπη προς τη φύση και το φυσικό τρόπο ζωής/φυσιολατρία («Ω! Ας ήμην ακόμη βοσκός εις τα όρη!...») και αποστροφή για τον αστικό τρόπο ζωής («Και ο πόσον διέφερεν...επαφή!»)
4. Θρησκευτικότητα («Ορθώς έλεγεν...πολλά!...», «...ως σχοινίασμα...λέγει»)
5. Βιοποριστικές δυσκολίες –φτωχική ζωή («Κ' εγώ έμαθα...δικηγόρος...»)
6. Ερωτικός Παπαδιαμάντης

B1. Στο απόσπασμα εντοπίζουμε τις ακόλουθες αφηγηματικές τεχνικές.

1. Τύπος αφηγητή: ομοδιηγητικός (αυτοδιηγητικός, εξωδιηγητικός, εσωτερική εστίαση).
2. Αφηγηματικοί τρόποι: αφήγηση («Αλλ' όμως η στιγμή εκείνη...κραυγών φόβου...»), περιγραφή («Επί πόσον ακόμη θα το ενθυμούμαι...γοητεία»), διάλογος (« Μη φοβάσαι...δεν σου θέλω κακόν!»), εσωτερικός μονόλογος («...Δεν ηξεύρω αν η κόρη...έκτακτον»), σχόλιο (« Σπανίως τη είδα έκτοτε...όπως όλαι»)
3. Αφηγηματικός χρόνος: Αναδρομική αφήγηση (« Δεν ηξεύρω...αμφιβών»), επιβράδυνση («επί πόσον ακόμη...το ίδιον όνειρόν του...»), παράλειψη (παράλείπονται γεγονότα της ζωής του ήρωα που επακολούθησαν μετά το «όνειρο»)
4. Πλαστοπροσωπία : (Δια την αντιγραφή)Α. Παπαδιαμάντης.

B2. Η περιγραφή παρεμβάλλεται μέσα στη αφήγηση με στόχο αρχικά την αισθητική αναπαράσταση του χώρου, φυσικού και σκηνικού, στον οποίο διαδραματίζεται το κύριο περιστατικό. Ταυτόχρονα προβάλλονται στοιχεία που αιτιολογούν τη δράση του ήρωα. Συγκεκριμένα, η περιγραφή της άφιξης της βάρκας στο χώρο όπου κολυμπά η Μοσχούλα, η μεγάλη απόσταση που τη χωρίζει από την κόρη (« Η βάρκα εκείνη...οργιάς») καθώς και η περιγραφή του κινδύνου που την απειλεί («...δίνει και κύκλοι...πλάσμα!»), « πλησιέστερον εις τον βυθόν...ή εις τον αφρόν του κύματος εγγύτερον του θανάτου ή της ζωής») ερμηνεύουν και δικαιολογούν την απόφαση του ήρωα να παρέμβει άμεσα για τη διάσωσή της. Ακόμη παρουσιάζεται συναισθηματική φόρτιση και κυρίως η αγωνία του νεαρού βοσκού για το εγχείρημά του και την τύχη της αγαπημένης του. Τέλος με την περιγραφή επιβραδύνεται η εξέλιξη των γεγονότων και συγκεκριμένα η σωτηρία της Μοσχούλας και επιτείνεται κατ' αυτόν τον τρόπο η αγωνία του αναγνώστη.

Γ. Στο χωρίο αυτό διαφαίνεται η αντιπαράθεση της φυσικής ζωής και του αστικού πολιτισμού. Ο αφηγητής κάνοντας απολογισμό της ζωής του διαπιστώνει την κενότητα της και το δυστυχισμένο του παρόν εξαιτίας των εσφαλμένων του επιλογών. Η κοσμική μόρφωση στάθηκε τα σκαλοπάτι για την είσοδο του στο αστικό περιβάλλον και στην προσωπική του δυστυχία και την απομάκρυνσή του από το θρησκευτικό περιβάλλον του μοναστηριού και την ψυχική γαλήνη. Τα γράμματα γίνονται η αφορμή για να απολέσει τον παράδεισο, την αθωότητα και τελικά τη σωτηρία της ψυχής. Τα «ολίγα κολλυβογράμματα», που κατά τον πνευματικό του μοναστηριού ήσαν αρκετά για την τελευταία, ήταν αρκετά και για την εξασφάλιση της ευτυχίας. Αντίθετα η έξοδος από τον περίβολο του μοναστηριού ήταν τελικά η έξοδος στη σκληρή πραγματικότητα και τον πόνο.

Δ. Ομοιότητες:

1. Ερωτικό στοιχείο
2. Ονειρικό στοιχείο
3. Ανέφικτος έρωτας (« όνειρο» / « οφθαλμαπάτη»)
4. Χρόνος: νύχτα και στα δύο κείμενα.
5. Εξιδανικευμένη παρουσίαση της γυναίκας (« ήτο όνειρον, πλάνη, γοητεία»/ « Σύμβολο της άυλης παντοτινά γυναίκας»)
6. Μοναχικό παρόν των ηρώων και στα δύο κείμενα.

Διαφορές:

1. Στον Παπαδιαμάντη το βίωμα είναι πραγματικό, ενώ στο πρώτο του Κλείτου « Οπτική απάτη» πρόκειται για όνειρο.
2. Στον Παπαδιαμάντη το ερωτικό γεγονός συνεβη μία φορά και έκτοτε τον κατατρώγει, ενώ στον Κλείτο η μορφή της γυναίκας παρουσιάζεται καθημερινά: « Σπανίως την είδα έκτοτε»/ « την έβλεπε κάθε πρωί να γνέφει».
3. Στον Παπαδιαμάντη το γεγονός διαδραματίζεται στον ανοιχτό χώρο, σε τοπίο θαλασσινό, ενώ στον Κλείτο στον κλειστό χώρο, σε μισοσκότεινο δωμάτιο.